

کد سند: RO-S-F-27-04	معاونت پژوهشی	
تاریخ صدور: ۱۳۹۹/۴/۲۲		
تاریخ ویرایش: ۱۴۰۰/۰۳/۲۵	فرم خلاصه فارسی طرح / پروژه	

عنوان طرح/پروژه: مدیریت آمادگی گذار به سمت آینده مطلوب در صنعت برق کشور

واحد مجری:	گروه مدیریت و علوم اجتماعی	کارفرما:	پژوهشگاه نیرو
مدیر طرح/پروژه:	اشرف السادات پسندیده	مجری:	غلامرضا حیدری
کد مالی پروژه:	۱۷۱۱۱۴	کد کیفی پروژه:	PSSPN09
نوع طرح/پروژه:	امانی	معاونت:	پژوهشی

همکاران: زهره رحیمی راد، یاسر خوشنویس، رضا حافظی، ایرج پورکیوانی، علی ذوالقدر

کلمات کلیدی: (۶ تا ۱۰ مورد)

گذار، اجتماعی- فنی، آمادگی گذار،- برق و انرژی، آینده، حکمرانی

ضرورت انجام پروژه/طرح:

به منظور آنکه ضرورت انجام این پروژه مشخص گردد به نکات ذیل توجه شود:

الف- وضعیت ایران در ارتباط با شاخص گذار انرژی: انجمن جهانی اقتصاد^۱ برای شاخص گذار انرژی یک چارچوب تحلیلی برای آمادگی گذار معرفی کرده است که بایستی در گذار موثر سیستم انرژی در نظر گرفته شوند. ETI^۲ 'ب'نچمارگی است در خصوص عملکرد سیستم انرژی کشورها بر مبنای امنیت و دسترسی به انرژی، پایداری محیط زیست و رشد و توسعه اقتصادی. کشورها بر اساس آمادگی گذار در سیستم انرژی به سمت اهداف پایداری ارزیابی می شوند. طبق آخرین گزارشات انتشار یافته توسط این انجمن مشخص می گردد وضعیت ایران در خصوص عملکرد سیستم انرژی و همچنین آمادگی برای گذار به سمت اهداف سیاستهای انرژی پایدار مناسب نیست. از جمله موارد این شاخص ها می توان به شدت بالای انرژی در کشور، سوبسید فراوان در بخش فسیلی، آلودگی بالای زیست محیطی ناشی از عملکرد بخش فسیلی و... اشاره نمود.

ب- عملیاتی سازی اسناد بالادستی حوزه انرژی: دومین موردی که می توان به آن اشاره نمود وضعیت اجرای اسناد بالادستی تدوین شده و همچنین قوانین و مقررات وضع شده در حوزه انرژی در کشور می باشد به عنوان نمونه در برنامه ششم توسعه طبق ماده ۵۰ قانون ششم، دولت مکلف بوده سهم نیروگاههای تجدیدپذیر و پاک با اولویت سرمایه گذاری بخش غیردولتی (داخلی و خارجی) با حداکثر استفاده از ظرفیت داخلی را تا پایان اجرای قانون برنامه به حداقل پنج درصد (۵٪) ظرفیت برق کشور برساند. علی رغم ذکر این عدد در برنامه ششم توسعه، سوالی که مطرح می شود شرایط حاکم بر نظام فنی- اجتماعی سیستم گذار است. آیا قوانین و مقررات، ساختار، حکمرانی و عوامل نهادی و به خصوص آمادگی و مشارکت جامعه زمینه دستیابی به اعداد ذکر شده در برنامه ها و اسناد را فراهم نموده اند؟ با توجه به موارد بیان شده ضروری است در یک مطالعه جامع ضمن بررسی آخرین تحولات حوزه برق و انرژی در جهان و جهت گیری کشورهای مختلف به سمت اهداف گذار انرژی، با تمرکز بر کشور ایران وضعیت عملکردی حوزه برق و انرژی کشور در راستای اهداف مثلث انرژی معین گردد. همچنین تحلیل دقیقی از میزان آمادگی عناصر مختلف رژیم اجتماعی- فنی صنعت برق برای حرکت این صنعت به سمت آینده انجام پذیرد.

¹ The World Economic Forum

² Energy Transition Index

اهداف پروژه/طرح:

- ۱- تحلیل و واکاوی نگاه حاکم بر مدیریت آینده صنعت برق کشور در سیاستگذاریها و اسناد توسعه ای (در سطح ملی، صنعت و بخشی) و قوانین و مقررات موجود
- ۲- طراحی چارچوب آمادگی گذار به سمت آینده محتمل صنعت برق کشور
- ۳- توسعه نظام تفکر مدیریتی موثر در فرایند تصمیم گیری های مرتبط با گذار آینده صنعت برق
- ۴- بررسی و تحلیل موانع و عوامل زمینه ای ایستایی و توقف گذار به سمت آینده محتمل صنعت برق کشور (با رویکرد مطالعه موردی)
- ۵- توسعه نگاه حاکم بر مدیریت آینده صنعت برق کشور فراتر از رویکرد تکنیکال و تاکید بر نقش عوامل توانمندساز در نظام اجتماعی - فنی
- ۶- شناسایی تاثیر متغیرهای کلان نظیر شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی و... در ترسیم مدیریت گذار آینده صنعت برق کشور
- ۷- تعیین جایگاه نیروی انسانی و مشتریان حوزه انرژی الکتریکی در مدیریت گذار آینده صنعت برق کشور
- ۸- تعیین اهمیت مسائل حکمرانی و نهادی در مدیریت گذار آینده صنعت برق کشور
- ۹- تعیین اهمیت ساختار، قوانین و مقررات، سرمایه و سرمایه گذاری در مدیریت گذار آینده صنعت برق کشور
- ۱۰- تعیین اهمیت زیرساختها و محیط نوآورانه در مدیریت گذار آینده صنعت برق کشور

چکیده پروژه/طرح:

در راستای توسعه پایدار، مبحث انرژی پایدار یکی از مقولات مهم تغییر در سیستم انرژی جهان شده است و مطالعات گذار انرژی مبتنی بر رویکرد اجتماعی - فنی نیز بر این اساس شکل گرفته است. در فرایند گذار انرژی، همزمان بایستی به تحول فناوری و سایر عناصر اجتماعی یعنی حکمرانی، نهادها، قوانین و سیاستها، کسب و کار، تامین مالی و سرمایه گذاری و جامعه و فرهنگ توجه نمود. این تحولات با هدف ایجاد آمادگی کشورها در راستای حرکت به سمت اهداف مثلث انرژی انجام می گیرد. در مثلث انرژی، سیاستگذاری متوازن در ابعاد رشد و توسعه اقتصادی، امنیت و دسترسی انرژی و پایداری محیط زیست دنبال می شود. در کشور ما نیز اسناد سیاستی متعددی طی سالهای گذشته در حوزه برق و انرژی تدوین شده است. در این پروژه با رویکرد قیاسی و مینا قراردادن اهداف مثلث انرژی، این اسناد مورد تحلیل قرار گرفته اند. در این خصوص از روش تحلیل کیفی مبتنی بر تحلیل مضمون استفاده شده است. نتایج بررسی نشان داده است سیاستهای تدوین شده از اثربخشی مناسب برخوردار نبوده اند و هماهنگی افقی و عمودی و توازن در اهداف سیاستها مشاهده نمی شود. همچنین با محاسبه شاخصهای مناسب در راستای هر یک از ابعاد مثلث انرژی، کارایی سیاستها نیز بررسی شده است. در این خصوص نیز نتایج نشان دهنده وضعیت نامناسب عملکرد صنعت برق کشور است. به منظور بررسی میزان آمادگی صنعت برق در حرکت به سمت اهداف گذار انرژی، در بخش دیگر مطالعه آمادگی عناصر حکمرانی و سیاستگذاری، قوانین و مقررات، تامین مالی و سرمایه گذاری، محیط نوآورانه و توسعه تکنولوژی، محیط کسب و کار و جامعه و فرهنگ مورد بررسی قرار گرفته است که در این خصوص نیز از مطالعات کیفی مبتنی بر نتایج مصاحبه های عمیق استفاده شده است. نتایج این بخش نیز نشان دهنده وضعیت نامناسب عناصر مختلف آمادگی گذار می باشد. بر اساس این ارزیابی ها سناریوهایی برای حرکت موثر به سمت اهداف آینده صنعت برق پیشنهاد شده است.

مراحل و روش های انجام پروژه/طرح:

پنج مرحله اصلی پروژه موارد ذیل بوده اند:

- ۱) تبیین نگاه حاکم درخصوص آینده حوزه انرژی الکتریکی در جهان و در کشور
 - ۲) طراحی چارچوب آمادگی گذار به سوی اهداف آینده حوزه انرژی الکتریکی کشور
 - ۳) بکارگیری و تطبیق چارچوب توسعه داده شده برای مدیریت گذار در یک حوزه منتخب
 - ۴) تدوین نقشه راه مدیریت آمادگی گذار در حوزه منتخب منتخب به سمت آینده
 - ۵) انجام فعالیت های ترویجی و جریان سازی با توجه به نتایج بدست آمده در مراحل
- روش انجام پروژه:** تحلیل های کیفی مبتنی بر تحلیل محتوای اسناد ثانویه، مصاحبه با خبرگان، همچنین تحلیل های آماری برای بررسی روند شاخص های عملکردی صنعت برق

اهم نتایج به دست آمده از انجام پروژه/ طرح (خروجی های فنی، ثبت اختراع، مقالات، کتب، گزارش های فنی و ...):

تدوین گزارشات ذیل:

۱. گزارش تبیین روندهای فناورانه و رویکردهای آینده حوزه انرژی الکتریکی در جهان
۲. گزارش تبیین روندهای فناوری و رویکردهای آینده در حوزه انرژی الکتریکی در ایران
۳. طراحی چارچوب آمادگی گذار به سوی اهداف آینده حوزه انرژی الکتریکی کشور
۴. بکارگیری و تطبیق چارچوب توسعه داده شده برای مدیریت گذار در یک حوزه منتخب و تدوین نقشه راه مدیریت آمادگی گذار در آن حوزه
۵. انجام فعالیتهای ترویجی و جریان سازی با توجه به نتایج به دست آمده از مراحل قبل

تهیه و انتشار مقاله و کتاب از نتایج پروژه